

Lena Gonäs och Jan Ch Karlsson

Den första artikeln i 2013 års första nummer har författats av Kerstin Jacobsson och Ida Seing. Dess titel är ”En möjliggörande arbetsmarknadspolitik? Arbetsförmedlingens utredning och klassificering av klienters arbetsförmåga, anställbarhet och funktionshinder.” Bakgrunden är en stor ökning av antalet människor som kodas som funktionshindrade av Arbetsförmedlingen. Författarna betonar att detta inte kan förklaras med någon egentlig ökning av antalet funktionshindrade individer, utan orsaken måste sökas i den klassificering som görs till denna sociala kategori. De ställer därför detta begrepp i relation till termerna arbetsförmåga och anställbarhet. Den förändrade arbetsmarknadspolitik som innebär att de billigare åtgärderna matchning och coachning tar över från utbildning och praktik har medfört att personalen på arbetsförmedlingarna har färre verktyg för att stödja de arbetssökande. Om den sökande kan klassificeras som funktionshindrad i något avseende, så öppnas emellertid möjligheterna att få tillgång till vad de själva kallar ”de exklusivare hjälpinsatserna”. Samtidigt visar en sådan kodning för omvärlden, kanske särskilt för regeringen, att arbetsförmedlingen fullföljer sitt uppdrag.

En bakgrund till nästa artikel är att det ofta har framkommit att läraryrket är ett av de mest påfrestande som finns på den svenska arbetsmarknaden. Till följderna därav hör stora avgångar av yrkesverksamma lärare och rekryteringssvårigheter till lärarutbildningarna. Artikeln har skrivits av Ulla Lindgren och heter ”Nyblivna lärares erfarenheter av sin lärarutbildning och upplevelser av första året i yrket”. Syftet är att undersöka samband mellan utbildningen och hur arbetet fungerar i praktiken i skolorna. Resultaten bygger på intervjuer. Lärarna uppfattar sitt yrke som ansvarsfullt och samhälleligt betydelsefullt. Det anses också kräva social kompetens och förmåga att leda andra, vilket emellertid måste kombineras med avancerade kunskaper i det ämne eller de ämnen som man undervisar i. Samtidigt framträder inte någon enhetlig bild bland de intervjuade av vad lärarrollen faktiskt innehåller, även om det finns viss samstämmighet om att den är inriktad på elevernas behov och lärande. I motsats härtill ser de intervjuade brister i utbildningen när det gäller professionalitet och yrkeskunnande. Vanliga reaktioner är frustration och osäkerhet på grund av att de nyanställda lärarna inte är tillräckligt förberedda på de arbetsvillkor som möter dem – det är svårt att känna sig trygg i yrkesrollen. Lindgren rekommenderar därför att det på skolorna ska finnas en särskilt utsedd person, som de kan vända sig till för att få stöd under den första tiden i yrket.

Många av oss har förmodligen glömt vid det här laget att Ericssons huvudkontor flyttades från Stockholm till London 1999 men flyttades tillbaka igen bara fyra år senare. Var detta en först multinationalistisk och sedan en patriotisk handling eller vad var det som låg bakom? Det frågar sig Jan Tullberg i artikeln "Patriotism i globaliseringens tid – en svensk fallstudie". Om det fortfarande finns någon som tror att företagsledningar är alltigenom rationella aktörer, så kan det vara nyttigt att läsa den här artikeln. Tullberg berättar historien om turerna bakom de två besluten (med en viss sympati, tycks det oss, för den patriotiska linjen), men han presenterar också två motsatta modeller för strategier i det här avseendet. Den ena är den patriotiska modellen i vilken företaget betraktas som en leverantör av välbefinnande till landet, den andra är den multinationella modellen som mer betonar företagsstorlek och internationella framgångar. Författaren finner, kanske något överraskande, att den patriotiska modellen inte har spelat någon egentlig roll för utvecklingen eller diskussionen inom företaget – vare sig i samband med utflyttningen till London eller flyttningen tillbaka till Stockholm.

Annika Stiebe är psykolog och legitimerad psykoterapeut. Hon bidrar här med en artikel som sammanfattar resultaten från en undersökning där hon med utgångspunkt i psykoanalytisk teori analyserar anställdas utsagor om det egna förhållandet till arbetsinstitutionen. Frågeställningen gällde huruvida anställda som etablerat en överföringsrelation till arbetsinstitutionen var mer skyddade mot arbetsrelaterad mental belastning än andra. Hög arbetsbörda, bristande kontroll, obalans mellan arbetets krav och upplevd belöning eller enskilda copingmekanismer framstår som otillräckliga förklaringar till mental belastning. I sitt arbete som psykolog inom företagshälsovården framträder snarare svårigheter de anställda upplever i förhållande till organisationen som avgörande för huruvida belastningen blir övermäktig. Annika Stiebe menar att det behövs begrepp för att beteckna förhållandet mellan individen och arbetsinstitutionen som kan avspejla dessa förhållanden.

Studien byggde empiriskt på semistrukturerade intervjuer med 42 anställda vid Chalmers tekniska högskola. Vi har velat ge Annika Stiebe möjlighet att framföra sitt teoretiska tänkande här och sina slutsatser som ett led i den debatt som vi behöver ha om hur individens förhållande till sin arbetsorganisation kan förstås och studeras. Hennes resultat pekar på vikten av att ta hänsyn till och ansvar för människors sårbarhet i mötet med institutionen. Detta ställer krav på personer med ledande uppdrag att klara av mötet inte bara med kollektivet, utan även med de enskilda individerna. Dagens rörliga arbetsmarknad är mer än tidigare i behov av institutioner och representanter för arbetsgivaren som kan möta dessa krav.

***

Vi tog över som redaktörer för *Arbetsmarknad & Arbetsliv* 2007 när tidskriften hotades av nedläggning i samband med att Arbetslivsinstitutet avvecklades. Efter det här numret tar Ann Bergman och Birgitta Eriksson vid Karlstads universitet över. Tack för oss!

Vi har också en delvis ny redaktionskommitté. Nya ledamöter är Kristina Håkansson, Göteborgs universitet; Magnus Sverke, Stockholms universitet; Gunnar Gillberg, Göteborgs universitet samt Ann Bergman, Karlstads universitet.

Ett varmt tack riktas till de avgående ledamöterna: Annika Härenstam, Göteborgs universitet; Patrik Larsson, Karlstads universitet; Birger Simonson, Göteborgs universitet samt Lena Gonäs, Karlstads universitet. Lena kvarstår dock som ansvarig utgivare.